

ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΧΤΕΣΙΝΗ ΟΥΤΟΠΙΑ-ΑΥΡΙΑΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ

ΕΠΙΤΙΜΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Μέχρι το δίσεκτο έτος που διανύουμε, η απάντηση στο ερώτημα που αποτελεί το θέμα του πάνελ θα ήταν κατηγορηματικά αρνητική. Πριν καταστεί σε όλους σαφές ότι η Ελλάδα γκρεμίζεται σύγκορμη στο από χρόνια ανοικτό βάραθρο της δημοσιονομικής κρίσης, ήταν απόλυτα ουτοπικό να πιστεύει κανείς ότι η Ελλάδα θα κατόρθωνε ποτέ να καταστεί αποδέκτης ξένων επενδύσεων. Το ζήτημα είχε οριστικά κριθεί. Η ιστορία της τελευταίας δεκαετίας το είχε πανηγυρικά επιβεβαιώσει.

Σήμερα η χώρα έχει χρεωκοπήσει τελειωτικά. Επ' αυτού δεν χωρεί επίσης αμφιβολία. Όμως, επειδή ακριβώς είναι πλήρως δεδομένη η χρεωκοπία, γι αυτό έχει κανείς το δικαίωμα να ευελπιστεί. Να πιστεύει δηλαδή, και μάλιστα για πρώτη φορά να το πιστεύει βάσιμα, ότι μέσα στην ερχόμενη τριετία-πενταετία της ιστορικής κάθαρσης, σε μια περίοδο δηλαδή βίαιων και σαρωτικών αναδιαρθρωτικών εξελίξεων και μεταρρυθμίσεων, θα διαμορφωθούν εκείνοι οι λειτουργικοί και επιχειρηματικοί όροι που καθιστούν μια χώρα δελεαστική για τους ξένους επενδυτές. Όροι που θα αφορούν βεβαίως κράτος και αγορά, οικονομία και κοινωνία.

Το τι ευελπιστούμε να συμβεί ελπίζω να είναι σε όλους εξ ίσου σαφές. Προσωπικά ευελπιστώ ότι μέσα από την κρίση που διερχόμαστε πρώτα-πρώτα θα σαρωθεί ισοπεδωτικά το παραδοσιακό φαύλο νεοελληνικό πελατειακό κράτος στο σύνολό του. Αυτό το κράτος, τα θεμέλια του οποίου ανάγονται στην κρίση του '29 και στον μεταβενιζελικό προστατευτισμό της δεκαετίας του '30. Αυτό το κράτος που η συντηρητική παράταξη κατέστησε μεταπολεμικά κηδεμόνα μιας κοινωνίας που έπρεπε για πάντα να μείνει ανήλικη και πού το ΠΑΣΟΚ στη συνέχεια ανήγαγε σε ένα δανειοβίωτο παρασιτικό σοβιετικού τύπου οικοτροφείο.

Δεύτερον, ευελπιστώ ότι θα "ανοίξει" η ίδια η κοινωνία και θα ενηλικιωθεί απότομα μέσα από τον ξαφνικό πόνο που θα συσσωρεύσει. Δεν θέλω βέβαια να προεξοφλήσω ως κατ' ανάγκην θετικά τα αποτελέσματα μιας γενικευμένης κοινωνικής αναταραχής. Έχω τη γνώμη όμως- -και λυπάμαι που δεν έχω χρόνο να επιχειρηματολογήσω επ' αυτού πολιτικά και ψυχοκοινωνιολογικά- -ότι η συγκεκριμένη κοινωνία των άκοπων μεταπολιτευτικών κερτημένων δεν θα προβάλλει σοβαρή αντίσταση. Γιατί και αυτή έχει πλέον καταλάβει και συνειδητοποιεί σταδιακά τις ευθύνες που βαρύνουν και την ίδια.

Θα γίνω τώρα πιο συγκεκριμένος.

Η κρίση έχει πυροδοτήσει μια διπλή διαδικασία: Αφ' ενός την εθνική εκπτώχευση, που κατ' ευφημισμό λέγεται "αντιπληθωρισμός" (deflationisme), αφ'

ετέρου την θετική αντισταθμιστική αντίδραση που θα συγκεκριμενοποιηθεί ως κυλιόμενη μέσα στα προσεχή έτη μεταρρυθμιστική προσαρμογή. Το πρώτο υπόσχεται αντικειμενικά την βίαιη ανάκτηση οικονομικής ανταγωνιστικότητας, σε όποιο κομμάτι της οικονομίας μείνει ζωντανό. Το δεύτερο υπόσχεται ένα νέο κράτος, ικανό να διαχειριστεί αυτή την βίαιη ανάκτηση βασικής ανταγωνιστικότητας, ως βάση για την οικοδόμηση μιας νέας οικονομίας.

Ο συλλογισμός μου μπορεί εκ πρώτης όψεως να φαίνεται σε κάποιους απλοϊκός. Ως μια αφαιρετική υπόθεση αισιοδοξίας. Η φαινομενική απλοϊκή αισιοδοξία του συλλογισμού έχει μεθοδολογική απλώς λειτουργία. Διότι είναι η μόνη υποθετική βάση, πάνω στην οποία μπορεί να στηριχτεί μια θετική στρατηγική πρόταση για το μέλλον. Και φυσικά το μέλλον αυτό πρωτίστως και αναγκαστικά θα στηρίζεται στην εισροή ξένων επενδύσεων, εφ' όσον η εσωτερική διαθεσιμότητα κεφαλαίου θα έχει ουσιαδώς συρρικνωθεί

Προχωρώ σε κάποιους γρήγορους συλλογισμούς:

Η ανάκτηση ανταγωνιστικότητας θα συνίσταται κατά κύριο λόγο σε μείωση βασικού κόστους, κυρίως εργασιακού. Η σημασία όμως του συγκεκριμένου συντελεστή δεν έχει σήμερα την βαρύνουσα σημασία που είχε έστω μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80. Το χαμηλό κόστος εργασίας δεν συνιστά σήμερα από μόνο του σοβαρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, όπως συνέβαινε στο βιομηχανικό παρελθόν. Δεν ενεργοποιεί δηλαδή αυτόματα το επενδυτικό ενδιαφέρον.

Η ανταγωνιστικότητα σήμερα δεν αξιολογείται ως παθητική διαθεσιμότητα οικονομικών πόρων. Πρέπει να προσλαμβάνει περισσότερο ενεργητική μορφή. Τούτο με άλλα λόγια σημαίνει ότι το χαμηλότερο κόστος των βασικών συντελεστών αποκτά επενδυτικό ενδιαφέρον και ελκυστικότητα σε συνδυασμό με σύγχρονο software και ευέλικτο στρατηγικό σχεδιασμό.

Σε ότι αφορά το software και τις τεχνικές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η Ελλάδα πριν από την κατάρρευση είχε κατακτήσει αρκετά υψηλά επίπεδα μορφωτικών και επαγγελματικών ικανοτήτων. Κατά τη νέα όμως φάση που τώρα πλέον διανύουμε, η έμφαση πρέπει απόλυτα να στραφεί προς τα εκεί, ώστε το χαμηλότερο κόστος βασικών συντελεστών να συνδυαστεί με υψηλότερο επίπεδο συνολικού qualification.

Άμεσος επομένως και κατά προτεραιότητα στόχος των μεταρρυθμίσεων που ήδη δρομολογούνται πρέπει να είναι η Παιδεία. Ό,τι παραμένει ακόμη όρθιο ως αναχρονιστική αντίσταση απέναντι σε μια νέα αντίληψη παραγωγικής εκπαίδευσης πρέπει άμεσα και αμετάκλητα να σαρωθεί, προκειμένου επειγόντως να αντικατασταθεί από σύγχρονους εκπαιδευτικούς θεσμούς, ώστε η Ελλάδα του 2020 να διαθέτει ανθρώπινο δυναμικό ικανό να επανασυγχρονίσει την πορεία του τόπου με τον βηματισμό της παγκόσμιας οικονομίας. Τούτο σημαίνει: αγγλομάθεια και γενικότερα γλωσσομάθεια αντίστοιχη με τα επίπεδα της μητρικής γλώσσας, εξοικείωση με τις τεχνολογίες αιχμής και διοικητική κουλτούρα προσανατολισμένη στην ευελιξία και την αποδοτικότητα.

Τα υπόλοιπα τα γνωρίζουμε όλοι καλά. Είμαι βέβαιος ότι θα καλυφθούν επαρκέστατα από όλους τους ομιλητές του πάνελ, οι οποίοι γνωρίζουν άριστα εξ οικείας πείρας τα οικεία κακά: Γραφειοκρατία, πολυνομία, διαφθορά (που δεν είναι παρά παρεπόμενο των προηγούμενων) και όλα τα άλλα εξ ίσου γνωστά αντικίνητρα που απομακρύνουν και δυσχεραίνουν ξένες αλλά και εντόπιες επενδύσεις. Όλα πιστεύω ότι θα υποχωρήσουν στον επιθυμητό βαθμό μέσα από την συνολική αποδόμηση και αναδόμηση του δημόσιου τομέα που υπήρξε μέχρι σήμερα το οχυρό τους. Ο μύθος της ελληνικής φιλοξενίας πρέπει κατ' εξοχήν να επαναβεβαιωθεί σε σχέση αυτή τη φορά με την προσέλκυση, την υποδοχή και τη διευκόλυνση των ξένων επενδύσεων.

Απαραίτητη φυσικά προϋπόθεση για όλα αυτά είναι η παραμονή της χώρας στην Ευρωζώνη. Το ιστορικό αυτό κεκτημένο πρέπει πάση θυσία να διασωθεί. Και για τη διασφάλισή του και την μελλοντική πλέον αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει και οι οποίες έτυχαν μέχρι σήμερα σκανδαλώδους κακοδιαχείρισης, απαιτείται η αποκατάσταση νέων μηχανισμών ανάδειξης πολιτικού προσωπικού.

Δεν θέλω να υπεισέλθω σε ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας της δημοκρατίας. Το μόνο που θέλω τελειώνοντας να προσθέσω είναι το εξής: Ότι μαζί με την αποδόμηση του αναχρονιστικού δημόσιου τομέα που γνωρίζουμε πρέπει να συμπορευθεί και η αποδόμηση της μεταπολιτευτικής αντίληψης περί κομμάτων. Τα μαζικά κόμματα που ανέδειξε η μεταπολίτευση δεν αντιστοιχούν πλέον με τη σημερινή δομή της κοινωνίας. Η σημερινή μεταβιομηχανική κοινωνία με τον υπερανπτυγμένο τριτογενή και τεταρτογενή τομέα (γνώση), δεν χαρακτηρίζεται από οριοθετημένη ταξική κοινωνική σύγκρουση, όπως συνέβαινε στην βιομηχανική κοινωνία του 20^{ου} αιώνα. Η κοινωνική κινητικότητα και η κοινωνική άρθρωση των αιτημάτων είναι σήμερα διαφορετική. Τα μαζικά κόμματα δήθεν "αρχών" είναι σήμερα παρωχημένα. Είναι καιρός να γυρίσουμε στα κόμματα στελεχών και δικτύων, χωρίς δεσμευτικές εσωτερικές δομές. Όπως συνέβαινε δηλαδή στο παρελθόν. Και αυτό φυσικά δεν θα το κάνει το ΔΝΤ.

Τό πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή είναι η κατάργηση της κρατικής χρηματοδότησης, που έπρεπε ήδη να είχε προωθηθεί, στα πλαίσια των περικοπών των δαπανών του δημοσίου. Αλλιώς, όσο τα κόμματα παραμένουν αυτό που όλοι γνωρίζουμε, όσο συνεχίζουν δηλαδή να αποτελούν το αυγό του φιδιού μέσα στη δημοκρατία, ο κομματοκρατισμός δεν θα αργήσει να σηκώσει γρήγορα κεφάλι και να ανατρέψει τις σχεδιαζόμενες μεταρρυθμίσεις, μόλις ο έσχατος κίνδυνος απομακρυνθεί.